

ŠTEV. 8.-9.

V LJUBLJANI, 20. JANUARJA 1939

LETO VIII.

za dijakinje

Dve legendi

Čital sem dve indijski legendi. Zapisal vam bom obe po spominu za spomin, pa ravno za novo leto, v katerega ste zarile že nekaj svežih brazd.

Ob sveti reki Ganges — takó pripoveduje prva legenda — je najvišji Duh zasadil ogromno drevo. Na širokih, mogočno razrastlih vejah je pognalo milijon listov; vsakteri pa je pomenil živoljenje. Takó je viselo na rogovilastih vejah milijon živoljenj. Nekateri listi so bili že uveli, rumeni, stari; drugi so bili sveži, polni temno zelenega barvila, krepki in bujni; ob vršičih pa so vzbrsteli še čisto mehki in nežni lističi, ki so ravnokar pogledali iz popja.

Pod to velikansko drevo je prihajal vsako leto ob začetku dni orjaški poslanec božji. Z močnimi rokami je stresel ogromno deblo, da so kot rosne kapljice v dežju padali na tla list za listom. Ne le orumeneli — tudi sveži in celo prav nežni, komaj vzbrsteli, so zaradi sunkovitega tresenja zdrseli na vlažna tla. Ko je sonce izšlo nad Himalajo, si je poslanec obrisal mokro čelo in končal uničevalno delo.

Takó govori prva legenda. Druga ji je sorodna. Živel je človek, ki je hotel zvedeti za svoje smrtno leto. Poslal je k njemu rajski Duh v skrivnostno tančico zavitega angela in mu velel: Ob sveti reki Ganges zberi kup kamenja; vsak kamen v piramidi naj pomeni eno leto v živoljenju radovedneža. Vsako leto na prvi dan zagradi po en kamen in ga zalučaj v valove svete reke. Pokličí radoznalca, da bo opazoval ta novoletni prizor. Kup kamenja se je manjšal iz leta v dan in končno je ostal ob bregu le en sam kamen. »V tem letu« — takó povej radovednemu — »bo konec tvojega živoljenja!«

Postoj, dekle, ob tem drevesu in ustavi se za hip ob reki živoljenja! Pa mi povej: Ali ne bo poslanka božja, koščena smrt, stresla na tla v tem letu tudi lista tvojega živoljenja? Nič zató, če je spež in komaj vzbrstel! — Odgovori, če znaš! Ali ne bo angel smrti mogoče ravno v tem letu zalučaj zadnjega kamna tvojega živoljenja v brezbrežne, neskončne valove? Mogoče si v tekočem letu na vrsti tudi ti? Mogoče... Gotovo ve za to edino Bog. T.

ZA SVEČNICO

Jože Cukale *Tvoja podoba*

Marija,
kakor predobra mati si,
ko noč za nočjo ob otroku bedi,
ko prisluškuje bolealnemu utripu,
ko se razdaja v slehernemu hipu
zvesta do groba.

O da bi Ti v pesmi brez besedi
mogel povedati, da najbolj sveti
duše so Tvoje sijaji ob žrtvi
zadnje postaje, ko dahneš še
sinovi roki zadnji poljub...

Lepa si, ko Te obliva sijaj
zvezd dvanajsterih iz polnoči,
dobra si, kadar na Tvojih rokah
čudežna roža — Jezušček spi;
a najsvetejša tedaj se mi zdiš,
kadar pogled mi priplava pod križ.

Tedaj, o Marija, Te vzljubimo vsi!

F. T. *Srečanje*

Marija, za temne dni
še meni svečko prižgi!
Naj mi sveti skoz božje okence,
da bom našla stezo do hišice,
kjer v pšenične plenice povito,
čaka name tajno zakrito
speto, nebeško Detece.
S prerokinjo Ano
zapela bom vdano
najlepše večerne hvalnice.
Marija, za moje težke dni
še meni svetlo lučko prižgi!

„Pust, ti čas presneti . . .“

Najprej tole: Nikar ne mislite, da bo to branje literaturo. Še malo ne. To je časopis, nalašč za predpust in vam, »zvezdice božje«, kar nič na škodo.

Dana je dekle, kot mladega fanta živa misel. Da jo opišem po starem: oči — dve sinji zvezdi (Sirius na nebu nekam tako miglja); ustnice — »nad prelepe in gladke korale rdeče«, zobki kakor tropič belih jagnjičkov, ki poskakujejo z Libanona, lasje — njiva pšeničnega klasja, vrat — vsak labod bi ga bil vesel — in drugače je tako zgrajena, da je ni nikjer preveč, nikjer premalo, na vse kraje kar prav. Če se zasmije, misliš, da zapoje kraguljčki pred nevestinimi sankami.

No, če še sedaj ne veste, kakšna je Dana, vam ne morem pomagati.

Dana je bila na plesu. Iz rok v roke je šla, da se ni mogla oddahnuti. Ampak tisti kavalir, ki jo je tolikrat prehvapil drugim plesalcem — o, tisti Borut! Godba, vonj dišav, in — Borut, Borut! — — —

Dana je šla domov, čisto topoglava, tlaka pod nogami ni čutila, nekdo jo je vodil; seveda Borut. Ves čas ji je govoril, pripovedoval. Kadar se je zasmel, se je še ona, dasi ni vedela zakaj. Po stopnicah v stanovanje je prišla. Frčala je, ne kot drobna ptička, kot frfotajoči metulj. In še v svoji sobici ni mogla do pokoja. Ni vedela, kaj ji je. Le to je začutila, da je osišče nekaj velikega, kakor bi ves globus plesal krog nje. Sirota ni vedela, da je obolela na zdravem srcu.

*

Matevž je stopil v pisarno prijatelja, župnika Primoža. Primož je premetaval listine po pisalniku. Ko je zagledal Matevža, je udaril po mizi in zaklical togoten: »To je že od sile!«

»Kaj razgrajaš, prijatelj?« je Matevž pomolil Primožu desnico.

»To je od sile. Ves globus, kaj pravim globus, vesoljni kozmos je znorel. Poglej: sedaj je bil mrz, da so mi drva pošla, sedaj spet južna sapa, da sem ves nahoden. Zato misli ves mladi svet, da mora noreti kot vreme; misli, da je kozmos, pa še kosmič ni —«

»In ne kosmulja,« je dodal Matevž in sedel.

»Da, da, kosmulja, to ti je seme semensko! Potehal si kar pravo ime. Poglej, vsi ti papirji so zrcalo take kosmulje.«

»Ne rogovili, razodeni, da se odteščaš!«

»Poslušaj: v pisarno mi pride Dana — kar reciva: Dana Kosmulja. Plaho se ozira in vpraša: ‚Ali sva sama?‘ ‚Kar sama in Bog nad nama in v kotu tamle pajek, s križem na hrbtu; številke mi nosi. Ali vam je prav?‘ — ‚Torej, kaj želite?‘ — ‚Poročila se bom in bi rada zvedela, kaj mi je treba.‘ — ‚Najprej ženina!‘ — ‚O,‘ je sladko vzdihnila, ‚ga že imam!‘ — ‚Dobro. Sedaj pa pisma, dokumente! Predloži krstni list, samski list. — ‚V redu. In on?‘ — ‚Tudi njegove listine imam.‘ — ‚Dobro.‘ — ‚In ou? Kje je?‘ — ‚Res ne utegne priti. Jutri, v nedeljo naju okličite enkrat za trikrat.‘ — ‚Ohó, to pa ne gre kar tako. Vzrok?‘ — ‚Da ne bodo ljudje zvedeli, in naši, pa še mama ne.‘«

»Veš, tedaj me je pa pogrelo.«

»Torej tudi mama ne? Kaj se to pravi?«

»Veste, je bolj interesantno. Saj sem polnoletna.«

»Tako torej, vam gre za interesantnost, da osleparite mamo, ki vas je nosila, dojila, pestovala, trpela in odgojila, sedaj pa ni niti vredna, da

bi vedela, kdaj se hčerka poroči. Ne bo nič iz enkrat za trikrat. Ni zakonitega vzroka. Trikrat bomo klicali.«

»On tega noče. Je rekel, da me rajši odpelje in se civilno poroči.«

»Še to povrhu. Lepa reč! Ste že opravili. Prihodnji teden se zglasita oba — pika! Z Bogom!«

Začela je ugovarjati, groziti, nazadnje hlipati in se cmeriti, da sem jo komaj odslovil. Odšla je vsa objokana, jaz pa takoj za njo in k mami. Preveč mi je vsa zadeva zasmrdela.

In tam! Mati v jok, hči v jok, krik, obup, da sem stal med njima kot namalan Turk in nisem vedel, ali bi tepel ali blažil, dokler ni prišel še oče. Ta je obe ženski zaklenil v sobo, midva pa sva se pogovorila, kakor se razgovori pamet. Sklenila sva: dekletu hišni zapor, oče na policijo, jaz s pismom na rojstni matični urad.

Vidiš, in sedaj imamo vse: Borut — je vagabund, slepar, poročen v Zagrebu. Izpraznil je mamino hranilno knjižico, ki jo je izmaknila Dana in mu jo dala za ‚doto‘. Iščejo ga, Dana pa tuli in tuli, da grozijo sosedje z odpovedjo stanovanja.«

»No, pa ne boš razgrajal, če ti take kosmulje prizadevajo toliko dela!« je vzkliknil Primož upehan od hitrega pripovedovanja.

Matevž je puhnil dim iz cigarete pod strop, se rahlo nasmehnil in rzsodil: »Dana je obolela, zelo nevarno obolela. Tvoja trda operacija jo je ozdravila. Sedaj je zoper napad take nenadne vročične bolezni imunizirana.«

»Da bi bile še druge z njo vred imunizirane,« je vzdihnil Primož in si prižgal smodko.

F. S. F.

Siloin Sardenko:

Róke

Róke so včasih trdni mostovi,
od srca gredó do srca.

Róke so včasih temni lesovi,
zakrivajo jasni svod neba.

Róke so včasih bele svetilke,
v plamenih kvišku ségajo.
Róke so včasih travnate bilke,
v nemirnem vetru bégajo.

Róke so včasih smrtna nosila,
dano besedo k pogrebu neso.
Róke so včasih tiha gomila,
dragi pokojni spe pod njo.

Róke so kakor knjiga življenja,
list za listom popisane od nas;
več razodeva roka trpljenja,
kakor ga včasih odseva obraz.

Dekle s palačinko

Z lasmi je velik križ! Vsevdilj si jih ravna, preči in svedra naša Mija. Ogleduje se po stokrat v ogledalcu, postaja pred izložbami, odpira šolska okna po hodniku in celó v cestnih lužah išče vsaj motne slike svojega obraza. Enkrat z desno rokó, nato z levo in vzajemno z obema rokama sega v gosto lasišče v vedni skrbi, da ji lasje štrlé, da niso polžki v redu, da ji je izpadla vlasnica. Nagajajo ji, da je postala polip, ki z lovkami neprestano stika po algah.

Vso umetnost stoletnih slogov je prenesla na plodovito glavo: v prvi in drugi šoli je nosila še dve lepi zlatorumeni kiti, povezanih ob koncéh z višnjevo pentljico. Tako pripravni sta bili ti dve kiti, ko je igrala angele za Miklavža: Kar razpustila je lase, da so ji padali kot zlati slap po plečih. V tretji šoli je kajpada izpremenila slog: zaviti barok se je prelil v bujni rokókó. Ta izprememba je bila težka, združena z marsikatero pikro opazko: čebularica, pristrižena putka, našemljeni pav, svedrovka — vse take in podobne naslove ji je naložil ata, ki se ni kar nič razumel na umetnost. Sklicevala se je na člen četrti v dijaški knjižici, ki veleva, naj prihajajo učenke v šolo »skrbno« počešane.

Tako je šlo do četrte. Takrat pa so si tam nekje — najbrž v Parizu — izmislili novo mojstrovino za okras najvišjega nadstropja ženske osebnosti. Moderni rokókó se je povečal za novi ornament: za nadzidek je dobil — palačinko. Ta nova umetnost se je iz Francije razširila po Evropi in končno dospela tudi v Ljubljano. Prvi vzorci so se pojavili na cestah in kajpada tudi v šolah. Štrleli so izpod starih, židanih rut kakor velike oblanice pri struženju.

Nova pridobitev je povzročala Miji nove skrbi, hujše kot matematika in francoščina. Frizerski poskusi, ki so jih prirejale součenke med šolskimi odmori, se niso obnesli. Premalo je bilo časa in tudi priprav ni bilo dovolj. Kdo pa more v mrzlih šolskih pečeh razbeliti škarje?

Kar ni šlo v šoli je uspelo doma.

Pod večer, ko so najbolj opolzke ljubljanske ledene ceste, je odšla Mijina mama na obisk. Pred odhodom je obula velike snežke in naročila hčerki, naj za večerjo pripravi palačinke. Testena mešanica je bila že pripravljena v kuhinjski omari. Samo speči jih je bilo treba. »Pazi, da jih ne prismoliš!« je naročila mama in previdno oddrsala po stopnicah.

Sedaj je napočil zaželjeni trenutek. Mija je ostala sama doma, časa do večerje je bilo dovolj, samo uporabiti ga je bilo treba. Dekle je zaklenila hišna vrata, privlekla iz spalnice v kuhinjo veliko ogledalo, vtaknila v štedilnik dvoroke klešče in začela z umetniškim poslom. Natezala je lase, jih navijala in spet razdrla. Poizkušala je desetkrat, petnajstkrat, poklicala je na pomoč žareče klešče, pa kljub svoji spretnosti ni spravila skupaj drugega kot dvoje rožičkov, ki so ji zlohotno štrleli nad čelom. Nervozna je prenehala z delom, vlila v kozico testeno mešanico za palačinke in se spotoma ogledovala pred zrcalom.

»Nak! Taka pa ne smem biti! Kot parkelj izgledam!« In spet je podirala, kar je s trdom zgradila. Ura je brzela in na štedilniku so se parile v kozici palačinke. Po kuhinji se je širil zopern duh. S podvojeno jezo je zgrabila za žareče klešče. V laseh je zacvrčalo kakor v ponvi. Zunaj je zaropotalo. Nekomu se je spodrsnilo na opolzkih stopnicah. Kaj sedaj?

Udarila je v obupen jok in tekla odpirat vrata. Mama je stopila in si stisnila nos. V kuhinji je našla ogledalo, klešče, vse razmetano v omari in na štedilniku — prismojene palačinke. Na stolu je jokala Mija in si z obema rokama zakrivala glavo. Tistega večera so imeli pri hiši kaj slabo večerjo. Mama je jezno zrla predse in ata je brundal ter zaničljivo ogledoval Mijine sežgane lase. Od takrat ni Mija nikdar več delala palačink ne na štedilniku ne na glavi. Dovolj jih je prismodila enkrat. Grivški.

Dr. St. Cajnkar

Pot mladosti

(Epilog)

Kamnita stena v planinah. V njo je izklesana pot, ki je zavarovana z žico. Gabriel in Kristina na poti in gledata v daljavo. Oblečena sta v preprosto planinsko obleko. Nekoliko više je vrh gore z revnim križem, ki je z žicami pripet, da ga veter ne podere. Ob križu se vzpenja mala Verica in ga krasi s planinskimi rožami, ki jih je prinesla s seboj na vrh.

Večer postaja. Zadnji prameni večerne zarje obsevajo vrh in pod do njega. V dolini mora biti že temen večer.

Kristina: Sedaj smo sami.

Gabriel: Saj smo tudi v mestu sami. Odkar hodimo svoja pota, smo povsod sredi samote.

Kristina: Res. A vendar je razlika. Samota sredi ljudi boli in duši. Tukaj pa je človek ves svoboden in vesel. Samo kamen je ob njem in rože. In vse je dobrohotno.

Gabriel: Kakor da so vse zlo ustvarili ljudje.

Kristina: Tukaj je samó Bog s svojim molkom... Veš, Gabriel, ko grem na planine, se mi dozdeva, kakor da sem namenjena k Bogu, na razgovor o vsem težkem, česar sicer ne morem razumeti. Malo vasovat grem k Njemu na dom. Vse je tako mirno. Človek sliši odmev svojih najtišjih misli in želj. Bog je tako blizu. In ko se prijemaš za kline in žice, se ti dozdeva, kakor da grabiš za očetovsko roko, ki te bo varno vodila. In ko gledaš to prostranstvo in lepoto, veš, da stojiš pred edinim velikim Umetnikom. Vsa naša modrost je samo rahel odmev ene same njegove besede. In vsa naša umetno ustvarjena lepota ni drugega kakor okorno posnemanje Njegove umetnosti. Umetna in resnična roža; rimska cesta na nebu in pariška ulica, to so nasprotja naše in Njegove spretnosti... Sicer pa ne vem, zakaj nekateri ljudje hodijo v planine.

Gabriel: Zakaj? Kako to misliš?

Kristina: Ker ničesar ne opazijo. Gledajo in ne vidijo. Poslušajo in ničesar ne razumejo. Menda zato, ker niti nočejo ničesar najti, ničesar globokega odkriti. Ker se hočejo vrniti prav taki, kakor so odšli iz mesta: nazaj v svojo leno udobnost, v svoje stare strasti in krivice, v svojo površnost in nedoslednost... Kako čudno smo zamotani v svoj ponos in v zlo...

Gabriel: Glej, dolina je že vsa v temi. Tukaj pa je še svetlo. Počasi pa bo tudi tukaj mračno. Večer, noč, tema. Večer pred novim jutrom. Zdi se mi, kakor da nam je danes vse simbol, vse znamenje nečesa velikega, strašnega in neizprosnega. Večer pred novim jutrom! Kdo bi mogel prodreti v skrivnost te noči, ki počasi prihaja. Koliko ljudi bo v tej noči umrlo? Koliko se jih bo rodilo na svet? Koliko joka, kletev, preprirov in strahotnih trpljenj? Kdo bi to vedel? Skrivnost je nocojšnja noč, skrivnost nam je noč duš in src, skrivnost tudi noč človeštva, ki je pozabilo na svojo veliko Luč.

Kristina: Da... Človek bi obupal, ako bi ne veroval, da vstane novo jutro.

Gabriel: Kako čudno se bomo gledali, ko bo zasvetila zarja novega dneva. Drug drugega bomo iskali. Šteli bomo svoje drage in tožili ob grobovih onih, ki jih ne bo več... Mogoče pa bomo v tej težki noči odkrili čisto nove prijatelje. V trpljenju se bomo srečali in si bomo v hipu dobri.

Kristina: Glej, sedaj je vsa dolina v temi. In tisoč majhnih lučk gori. Le koliko je duš, ki goré in svetijo...? Sedaj šele bo mesto zaživelo svoje življenje. Podnevi ga je sram. Sonce, ki sije nanj, je kakor tujec. ki prihaja motit. Tujec, ki ga ni mogoče podvreči policijskim predpisom. Prihaja in odhaja in se ne meni za tisto borno modrost mestnih ljudi, ki bi radi imeli vse svoje in vse v redu, kakor pravijo. In navsezadnje je ta tujec še nekakšen božji sel. Pismoñoša, ki prinaša opomin od največjega in najbolj neizprosnega Upnika, ki ima silno natančno knjigovodstvo, ker ima pregled čez tisočletja človeških zablod in dolgov... Zvečer ta vsiljivi tujec odide. In tedaj se mesto zavé sebe in svojih tajnih, neomejenih hrepenenj. In človek je naenkrate gospodar. Še luč je njegova. On jo je iznašel in on jo vodi po vseh mračnih kotih svojega žalostnega doma... Glej, vedno nove luči.

Gabriel: Daj, poglej, Kristina, in povej, kaj vidiš v tem morju človeške luči.

Kristina: Ne morem, je predaleč.

Gabriel: Za oči je predaleč. Za duha je blizu. Kaj vidiš?

Kristina (igra zamaknjenost): Vidim mesto... ulice... trge... hiše... cerkve... mostove... Vse vidim. In vidim ljudi.

Gabriel: Veliko?

Kristina: Veliko. Ulice so polne. Večer je in ljudje beže na ceste, da uidejo sebi in svojim mislim.

Gabriel: So mladi ali stari?

Kristina: Mladi in stari. Več je mladih. Deklet, mojih sester, je veliko. Vse so lepo oblečene. Prišle so, da se pokažejo. Da ujamejo nagel, a prijeten pozdrav. Oh, kako so uboge. In tako brez resničnega življenja. Kakor lutke. Kakor lepo oblečeni modeli v izložbenih oknih. Fantje gredo mimo njih in se smejiyo njihovi plehkosti in svoji neiskrenosti. Vedo, da bo treba pravo dekle iskati drugje. Resnična lepota je prav tako malo vsiljiva kakor prava dobrota.

Gabriel: Kaj še vidiš?

Kristina: Nekoliko delavskih ljudi hiti mimo. Z dela se vračajo. Utrujeni in zagrenjeni. V njihovih mislih je ta blesteči svet še lepši, kakor je v resnici. Zato raste v njih zavist in odpor.

Gabriel: To je vse?

Kristina: Pred gledališčem gori stotina luči. In ljudje prihajajo, da vidijo največjo novost: Čuden, divjaški ples v neusmiljeno revni opereti. Ako bi igrali kaj resnega, bi ne prišli... V kinu pa že igrajo: staro zgodbo o ljubezni, ki je bila prevarana, pa v resnici ljubezen niti bila ni... Danes se vse imenuje ljubezen. Kdo pa misli na to, da je resnična ljubezen nekaj velikega; nekaj, za kar bi človek življenje dal; nekaj, kar je sveto in nedotakljivo kakor otrokova duša.

Gabriel: In dalje?

Kristina: Vidim cerkev. Star, siv duhovnik ima blagoslov. Nekaj starih ženk vdano sklanja glave. Trije otroci kleče blizu oltarja. Menda molijo za bolno mater. Njihove sklenjene roke in vdana srca premorejo v tem trenutku več kakor tisoč prešernih ljudi na ulici.

Gabriel: In naši znanci, Kristina? Koga vidiš?

Kristina: Počakaj, da se oddahnem!

Kristina: Kje so naši, si vprašal! Opišem ti vse zapovrstjo: Milana. V svoji sobi je sklonjen nad pesmijo. Ves je zatopljen v svojo srčno bolečino. Ves svet se vrti okrog njegovega trpljenja. Pa je vse tako ne-bogljeno, namišljeno. Solze naših mater v koloniji imajo mnogo večjo ceno kakor ta umetnost. Tudi o Bogu še govori. Tako lepo, kakor je nekoč, ko ste se še zbirali pri gospodični Katarini. Pa je vse tako prazno. Nečesa manjka: ljubezni in srca moje dobre Verice.

Gabriel: In kje so drugi: Pavel, Ivan, Tine, Jože?

Kristina: Tudi te vidim. Drugod so si poiskali svoj dom. Drugod se zbirajo. V sobi, kjer ni križa. V sobi, kjer se božje ime nikoli več s spoštovanjem ne izgovori. Ker je zastarelo, kakor pravijo. Kakor da bi najgloblje hrepenenje srca sploh kdaj zastareti moglo. Strašno tuji so nam postali. Pravijo, da se boré za pravico. Pa ni pravice brez Boga, kakor ni misli brez razuma.

Gabriel: Misliš, da so srečni v tem novem domu?

Kristina: Srečni? Bog ve, kaj je za nje sreča... Ali svoboda, ki nima več Boga za gospodarja? Ali čustvo, ki mu pravijo ljubezen, pa je le sebičnost, ki se ničemur odpovedati ne more? Vsega tega ne morem pregledati. Te duše so preveč motne. Samo Bog vidi vanje in jim je pravičen.

Gabriel: Kako da so tako z lahkoto odšli drugam?

Kristina: Kar ni bilo nikoli prav naše, to se vedno tako lahko izgubi. Ljubezen, zaupanje, vera. Vsak vihar življenja s temi lahkimi, cenenimi stvarmi pomete. In potem je tako, kakor da nikoli ničesar ni bilo. Vsak prehod je mogoč, vsaka nezvestoba razumljiva. Nova družba, nova uniforma, nov znak, novo srce, novo prepričanje. Vse je novo, le človek je star, obupno površen, lahkomiseln in sebičen. Kako se ti mladi ljudje motijo. Mislijo, da so opravičeni, ako nosijo znamenja pravičnih. A znamenja in uniforme ne pomenjajo ničesar. Kvečjemu novo odgovornost. Toda kdo misli na to? Kdo ve, da je treba v življenju vse drugo odkupiti? Tudi svoje ime. Tudi naziv tovariša, brata, sestre...

Gabriel: Koga še vidiš, Kristina?

Kristina: Milko, Marto, Anico. Te so ostale vsaj v spominih pri nas. Njihove misli se večkrat vračajo. Le poguma imajo premalo. In preveč jih moti iskanje srčce. Sreča, to je zanje ljubezen. Misel na veselo svidenje. Misel na razgovor, ki je prinesel razodetje nečesa novega, lepega, dosedaj samo slutenega. To res ni prazno, ni brezpomembno. A je tako nejasno. Brez prave pripravljenosti srca. Brez zrelosti duha. Brez poznavanja življenja. Toliko besed in tako malo iskrenosti...

Gabriel: Francke nisi imenovala. Ona je našla svojo pot.

Kristina: Ona je našla. Ljubezen je dobra vodnica. Mimo prijaznega doma z rožami na oknih pripelje človeka pred vrata bólnice. Tam mu ogrne plašč usmiljenke. Dá mu moči, da ne obnemore ob ranah in vpitju tisočeri. Francka je šla po tej poti.

Gabriel: In Katarina?

Kristina: Njo je privabil vaš smeh. Vaša igra, vaša mladost. Mogoče pa samó tvoje oči, Gabriel. Vi ste ji bili zanimivost, novost, doživetje. Hotela je hoditi z vami, pa je kmalu omagala. Kakó sem bila vesela, ko je takrat v planinah prvič svetlo zagorela dobrota njenega srca. Potem pa je zopet ugasnila...

Gabriel: Iz mesta peljejo bele ceste na vse strani. Ali hodi kdo po njih?

Kristina: Gledam... Vidim. Bela cesta sredi travnikov in polj. Drevesa ob njej. Drevesa brez sadja kakor ljudje brez ljubezni. Vidim... Moj brat Andrej koraka utrujen po tej brezkončni cesti. Brez dela, brez doma, brez kruha, brez ljubezni, brez upanja, brez vere. Brez vsega. Sedaj je zavil proti hiši. Tuje ljudi bo prosil za kos kruha, za umazan kos obleke, za trdo klop pri peči ali za otep sena na hlevu. Joj, kako je vse to hudo... Nečloveško, nerazumljivo. Ne, ne morem več gledati. Ne morem, ne smem. Saj ni samo Andrej. Tisoče in milijone korakov slišim. Vsi so enako nedoločni, vsi blodijo nekam daleč. Tisoče ljudi vidim. In vsi imajo obraz brata Andreja. Ne, ljudje božji, bratje in sestre, ki dajete službe in kruh, vodniki in gospodarji, ki stražite ob naši sreči, zakaj ste pustili, da je ugasnila velika in svetla luč dobrote. Pustite svojo tolažbo in pridite k nam. Prinesite vse, kar imate, s seboj. Dajte, da še enkrat obhajamo stari krščanski ljubezenski obed. Kot pravi bratje in sestre. In potem bomo skupaj pokazali vsem zbeganim in utrujenim, da verujemo v božjo Previdnost. Ali res ne boste prišli? Ali res ne morete razumeti? Mogoče pa je ta naš krik po drobcu sreče res samo pravljica za otroško srce... Za Verico in za vse druge, ki bodo z njo vred iskali poti do začaranega gradu prave ljubezni. Pravljica za vse, ki verujejo v bodoče dni... Kje si, Verica?

Verica (je bila ves čas na vrhu, kjer je pletla venec iz planinskih rož. Vse rože je poklonila križanemu bratu). Tukaj. Na vrhu. Najvišje. Pri križu.

Zastor.

Dr. J. P.

V Mohorjevi tiskarni

Urednik me je naprosil, naj vas peljem na sprehod v Mohorjevo tiskarno v Celje. Najbolje bi bilo, da napravimo zares »ekskurzijo« v Celje, pa bi si vse na svoje oči ogledali. Saj sprejmejo v Mohorjevi tiskarni baje zelo ljubeznivo. Lani so dali celo vsakemu dijaku po eno knjigo za spomin na obisk. To bi bil res lep izlet in iz Ljubljane priročen!

Pa kaj, zdaj moram poslušati urednika in vam opisati Mohorjevo tiskarno!

Ako greš od celjskega kolodvora naravnost po lepi cesti, prideš mimo Celjskega doma in hotela Evrope do križišča; na jug vidiš opatijsko cerkev, ki je zdaj krasno prenovljena, na sever pa pročelje Ljudske posojilnice — Plečnikovo delo — z izvirno delanim križem na vrhu. Stojiš pred široma znano trgovsko hišo Stermeckega. Stopiš naprej in po široki Prešernovi ulici in že si pred Marijino cerkvijo (pravijo ji tudi »nemška«), ki je na tvoji desni, in njej je nasproti mestni magistrat in policija. Že stojiš pred veliko stavbo, s sohami na strehi — trgovske figure — in letnico 1860 nad zadnjim nadstropjem. To je Mohorjev dom! Prej je bil hotel, a ga je Družba sv. Mohorja, tedaj pregnanka na Prevaljah, kupila in se vanj leta 1927 vselila. Ob cesti imaš spodaj na levi uradne prostore, na desni knjigarno Mohorjeve tiskarne, sredi pa vhod, ki te vodi skoz široko vežo na dvorišče, kjer so drugi prostori in na koncu novo zidana tiskarna.

Stopiva najprej v uradne prostore! Ko zapreva za seboj steklena vrata, stojiva v pisarni. Sprejme naju gospa knjigovodkinja. Tu dobiš tudi uprav-

nike »Mladike«. Semkaj prihaja tudi vsa pošta. Odprava knjižnih pošilk se vrši tudi tu — vsak dan odhajajo zavitki s knjigami na vse strani sveta. Sem prinašajo vezat knjige, naročat tiskarniške stvari, tako da je tu vedno mnogo posla za vse osehje.

Skozi to sobo stopiva v sobo za seje, kjer dela tudi ravnatelj tiskarne in njen nadfaktor. Po stenah vidiš oljne slike mož, zaslužnih za Mohorjevo družbo: Slomška, Müllerja, A. Einspielerja... Pri mizi sredi te precej velike sobe se sklepa o Mohorjevih knjigah, ter prihajajo vsak mesec po enkrat odborniki Družbe, ki so iz obeh ljubljanskih škofij, iz Ljubljane in Maribora, duhovniki in laiki. Njih imena imaš natisnjena vsako leto na platnicah Mohorjevega Koledarja. Zapisniki sej bi pričali, če bi jih dobila tu, o pestrosti in živahnosti dela pri Mohorjevi in tudi o marsikateri težavi, ki Družbo teži, a je niti pisatelj niti udje ne vidijo... V veliki knjigi si lahko ogledava imena dosmrtnih udov. Na mizi vidiva rokopise, ki čakajo, da pridejo na vrsto. Prijazni nadfaktor gospod Milavec se skloni iznad papirjev in se nama ponudi za spremstvo.

Stopimo dalje. Poleg pisarniških prostorov je skladišče papirja, lepenke, platna in drugih tiskarniških in knjigoveških potrebščin. Zanimala te bo spet velika knjiga s slikami — to so odtisi vseh klišejev, ki so last Mohorjeve tiskarne. Vsak odtisek ima svojo številko, po njej po potrebi brž najdejo kliše v velikem pokončnem predalu, kjer so shranjeni.

Gospod nadfaktor je vzel z mize v svoji pisarni rokopis in naju zdaj odvede v tiskarno, na konec dvorišča, in sicer najprej v prvo nadstropje — tam je stavnicca, v pritličju pa tiskarna: zgoraj knjigo postavijo in pripravijo, spodaj pa jo v strojih tiskajo. Stopimo v veliko in nenavadno svetlo dvorano. Velika okna v obeh podolžnih stenah razlivajo obilno svetlobo na mize stavecem. To je za drobno in natančno delo v tem oddelku nujno potrebno. Na koncu dvorane opaziva, dva stavna stroja. Ogledava si, kako strojni stavec tipka po tastaturi, kakor bi igral klavir, »matrice« padajo pri tem iz predala nad strojem in se uvrščajo ob strani. Ko je vrsta polna, stavec pritisne vzvod in vsa vrsta se hkrati v svinec vlije; vroča je še, če jo takoj potiplješ. Ko stavec nabere dovolj vrst, jih odloži na desko poleg stroja. Rokopis ima pripet nad tastaturo in pobira iz njega črko za črko. (Če boš kdaj pisala za kak list, skleni že pri prvem obisku v tiskarni, da boš oddala čeden rokopis; ni mučnejšega in živce bolj morečega dela, kakor boriti se s slabim rokopisom pri stavnem stroju!) Ko je vrst približno čez vso širino deske, imamo en »stolpič«. Poglej, kako drug stavec odnaša na železnem »čolnu« te stolpiče od stroja k stiskalnemu stroju, kjer črke namaže s tiskarskim črnilom, položi nanje papir in stisne, da se na papirju črke odtisnejo. Seveda vlit stavek ima le negativne črke, šele na odtisu moreš brati pravo besedilo.

Te odtise dobi pisatelj obenem s svojim rokopisom, da popravi (»korrigira«), pregleda, če je stavec morda kaj izpustil, in uredi besedilo dokončno. Popravke v besedilu mora stavec znova postaviti; ker je vsaka vrsta en sam vliv, mora za vsako popravljeno črko ali ločilo postaviti na novo celo vrsto. Ročni stavec potem nadomesti prejšnje vrste z novimi, popravljenimi; to opravi na deski. Ko je tudi to urejeno, začne ročni stavec ali »metér« stavek »lomiti«, to se pravi, deliti na strani. Le oglej si na deskah to delo. Koliko »materiala« potrebuje stavec za to! Zelo zamudno je njegovo delo, ako pridejo v besedilo tudi podobe.

Ko pa je tudi to izvršeno in razdeljeni stavek tudi označen s stranmi, ga znova odtisnejo in spet pošljejo avtorju ali uredniku v pregled, v tako imenovano »drugo korekturo«. Ko se ta vrne v tiskarno, uredi še poslednje

popravke na isti način kakor prve. Nato vse ponovno pregleda tiskarniški korektor, ki ga vidiš v drugem kotu stavnice, zatopljenega v svoje drobno in odgovorno delo. Ko tudi ta opravi svojo »revizijo«, je stavnica svoje delo opravila in lahko odpošlje stavek po dvigalu v pritličje — v strojnico ali tiskarno.

Pr eden greva za takim stavkom v svinču, se še ponovno ozriva po stavni dvorani. Glej, ta stavec se ukvarja z »Mladiko«. Posebno delo! Pa ima že veliko spretnost. Pri lomljenju mora biti urednik zraven, zato se vsak mesec pelje nalašč za to v Celje, da z meterjem razvrstita članke, podobe, pesmi, vinjete, odbereta stavek itd. (Celjski opat, ki je znan šaljivec, vedno zbada urednika, ki hodi »lomit« »Mladiko«: »Ste prišli spet, da ga polomite?« Urednik pa ve, da je to samo — sočutje in zanimanje!) Tam nekdo ročno stavi lepak, drugi stavi posetnico, tretji cenik, četrti ročno stavi besedilo v tujem jeziku itd. V predalih, razdeljenih spet na predalčke, imaš drobne črke, stavec sega po vsako posebej in nabira iz njih počasi vrsto za vrsto.

Ko vstopiva v pritličju v strojnico ali tiskarno samo, naju zaglušni ropot tiskarskih strojev. Trije so velikanski, na njih se tiskajo knjige. Veliki valji mažejo svinčene plošče z besedilom, ki se premikajo sem in tja, posebni vzvodi sprejmejo potiskano polo in jo polože na kup. Najprej tiskajo po eni, potem še po drugi strani. Poleg strojev vidiva velike kupe tiskanih pol, ki čakajo, da pridejo čez hodnik v knjigovoznico. Poleg velikih tiskarskih strojev vidiš več manjših, ki so za tiskanje dopisnic, vizitk, letakov in lepakov, programov, sploh vseh manjših stvari. Opazuješ lahko, kako spretno izvršuje vse stroj sam, le en sam strojnik ga nadzira; stroj sam jemlje s kupa papir, ga nastavi pod stavek, pomazan s črnilom, stisne in odtisne besedilo ter že položi na drugi strani na kup. Tudi dvobarvni tisk lahko vidiš in še marsikaj. Doumel boš pa tudi, koliko je dela, preden dobimo tiskan list ali celo knjigo.

Iz strojnice se prepeljejo tiskane pole v sosedni prostor, v knjigovoznico. Tu pole zgibajo na posebnem stroju, nalože isto polo na kup in tako poleg nje vso knjigo, polo za polo. Knjigovezi jemljejo zapored s kupov po eno zgibano polo, sešijejo, na posebnem stroju obrežejo, prilepijo platnice in urede, kakor je prav. Ako je na platnicah treba knjigoveških črk za naslov ali celo kako risbo, izgotove vse to na posebnem knjigoveškem tiskarskem stroju: črke in risbo vtisnejo v platno z vročino, ki jim jo daje električna sila.

Redne Mohorjeve knjige dosežejo naklado 45.000. To se pravi, da je treba 45.000 izvodov Večernic, Zgodovine, Koledarja, Svetnikov itd. Za vse to je treba mesece in mesece dela. Najprej pridejo na vrsto Večernice. Ko so v knjigovoznici broširane, jih zlože v sosednem prostoru v velikanske sklade samih knjig, prav do stropa. Za Večernicami pridejo po vrsti druge redne knjige. Zadnji je vedno Koledar, ki mora biti svež po vsebini in imeti tudi letopis.

Ko pride čas, da se redne knjige razpošljejo, tako okrog Vseh svetih, je v tem prostoru silno zanimivo. Za pakovanje knjižnih bal imajo poseben stroj, ki poveže vsako balo s pločevinastimi vitrami; taka bala je šele godna za železniški prevoz do župnije. Eden uslužbencev ima v rokah seznam udov po župnijah in za vsako župnijo narekuje, n. pr.: Večernic 57, 5 vezanih, Koledarjev 62, itd. Drugi uslužbenci pa nosijo knjige s kupov, jih štejejo, zlagajo v balo in povijajo s papirjem. Na dan odpravijo lahko do 50 velikih zabojev, torej za celo dekanijo in še več. Eno leto pride najprej

na vrsto ljubljanska, drugo leto pa lavantinska škofija. Vmes gredo paketi v Ameriko, v južne kraje, v Nemčijo itd.

Poleg tega prostora za odpošiljanje rednih knjig — pravijo mu »ekspedit« — je skladišče knjig. Celotna velika zaloga knjig čaka tod, da jo, največ v majhnih zavojih, pošiljajo naročnikom, kakor pač prihajajo naročila. Za redno odpošiljanje je seveda treba posebnega uslužbenca.

Polg ogledeanih prostorov je še več stranskih, ki jih tak veliki obrat mora imeti. V nadstropjih pricestnega poslopja so stanovanja za ravnatelja in uradništvo. Ako potrebuješ kaj za šolo, se oglasiš v knjigarni, kjer dobiš vse Mohorjeve knjige in vse šolske potrebščine. Ta knjigarna ima svojo podružnico v Ljubljani v palači Vzajemne zavarovalnice na Miklošičevi cesti.

Ko se posloviva, nama gospod ravnatelj tiskarne prijazno stisne roko. Tebe bo pa še hudomušno vprašal, če si že ud Mohorjeve družbe, zakaj, tako rad dostavi, sicer ne moreš biti dober Slovenec. Če pa nisi ti, pa naj bi bili vsaj tvoji starši. Kongreganistinja naj bi za to poskrbele.

Anekdote

Kam pripelje brezbožna vzgoja v družini?

Pisatelj Oktavij Jeuillel pripoveduje poučljivo prigodbo. Pri zdravniku dr. Tallevantu je stanovala nečakinja Sabina. Stric je bil ateist in racionalist. Osiro-telo nečakinjo je vzgajal po modernem receptu. Nekega večera je opazil, da dekle nekaj meša v epruveti. Zasačil jo je, ko je ravno pripravljala strup, da ga vlije v juho soprogi grofa Bernarda. Umoriti je hotela njegovo ženo, da bi se potem lahko poročila z grofom. Med stricem in nečakinjo se je razvil smrtni besedni dvoboj, ki fragično osvetljuje tako imenovano vzgojo brez Boga.

»Zmotila si se, Sabina, če si računala na mojo prizanesljivost. Brez ovinkov ti povem: naznanil te bom policiji!«

Sabina se je zbadljivo nasmehnila: »Le kar naznani, če si upaš, stric! Svet ve, da si me vzgajal ti!«

»Da, jaz sem te vzgajal. Kaj ti nisem vedno poudarjal, da bodi poštena, pravična, obzirna?«

»Krasna teorija, dragi stric! Kaj se nič ne spomniš, da si mi vse te čednosti označil kot fakultativne, kot instinktivne, ki jih je vcepila v človeka njegova narava z namenom, da ohranja in z napredkom razgiblje človeka? Tebi taki instinkti ugajajo, meni ne!«

»Zlobna si! Dan za dnem sem ti poudarjal, dolžnost, čast. Povedal sem ti, da te dobrine prinašajo srečo, če jih udejstvuješ v življenju!«

»Priznam! Učil si me tako, toda ves tvoj nauk nasprotuje mojemu pojmovanju in moji strasti! Sedaj se mi nudi ugodna prilika... Jaz ljubim grofa in

sem prepričana, da bi me poročil, če ne bi bil oženjen. Zato sem pripravila strup. Ti, dragi stričko, imenuješ to moje početje zločin. Kakšen zločin? Ti kot materialist pač ne priznavaš ne dobrega ne zla! Učil si me, da je moralni kodeks le kos belega papirja, na katerega piše vsakdo postave, ki so mu všeč. Narava je moj katekizem, kar se naravi upira, je treba iztrebiti. Močni ljudje se ne boje ovir. To je evangelij, ki si ga razlagal svoji nečakinji! Vidiš, po tem se ravnaj! Če ni Boga, ni morale, brez morale ni dolžnosti, če ne biva Bog, ni greha. To je dosledna logika, dragi stric! Zato je logično in upravičeno tudi moje dejanje, ki ga nameravam!«

Vzela je steklenico, zaloputnila z vrati in odšla.

Tallevant se je sesedel na stol in si zakril oči z rokami.

Tako mine čast...

Svoj čas je slovela Luiza Weber kot najboljša plesalka in krotilka divjih živali. Nastopala je v raznih filmih. Krasno blondinko je občudovalo vse. Plesala je pri najsijajnejših diplomatskih plesih in vabili so jo na svoje dvore kralji in knezi. Bolezen ji je ukradla lepoto. Pariz je kaj hitro pozabil na svojo ljubljenko. Luiza je prišla v najhujšo bedo. Preživljala se je s tem, da je dresirala miši. Od sejma do sejma je romala in si služila skromni kruh s temi smešnimi predstavami. Leta 1914 je umrla v Parizu. Nihče se ni spomnil nanjo. Le nekaj pogrebcev jo je spremilo na pokopališče, kjer so v skupnem grobu pokopani berači.

Mislite si veliko dvorano, obloženo z marmornatimi ploščami, čudovito štukaturo, obledele freske po stenah in stropu; visoka okna kakor v cerkvi, hrastovo pohištvo, veliko in težko, okrašeno z rezbarijami, začrnelo od starosti. Sredi dvorane miza, ki je ob njej prostora za ducat gostov in še več, okoli nje stoli, visoki in mogočni kakor cerkveni stoli. Na enem koncu te slavnostne mize pa je pogrnjeno za tri osebe, za nas drobene človečke, ki se v dvorani kar izgubimo; kakor mala svetlobna oaza žari svetilka v neskončni zevajoči črnini. Vaši Mari je razbijalo srce, prav zares! Pa se bom vsemu temu že privadila, mamica. Samo — ljuba stara sobica v domači hiši! Kako res je, da pogosto stvari cenimo šele tedaj, ko jih nič več nimamo! Že vidim, da se pobje posmehljivo muzajo. Reči hočejo: »Le pojej svojo godljo, Mara svojeglava, sama si jo skuhalala!« Le brez skrbi; Mara že krepko zajema.

In moja spalnica? Le pomislite, tudi ta je dvorana z marmornatimi ploščami, štukaturo in freskami! Postelje pa se je vaša Mara spočetka zares bala. Spravil bi vanjo kar ducat Mar, pa ni da bi morale biti kaj manjše in nežnejše od vaše. Kvadratasta je, kakor kaka sobica, in ima ob vogalih štiri stebre, ki z njih valovijo škrlatnordeči svileni zastori; v ta prostor bi spravil celo družino. Vsa plaha se je Mara ulegla h kraju, zaprla oči in sanjala o ozki beli postelji, ki stoji pod neko bolj severno širinsko stopinjo.

Povedati pa moram še to, kako dobra in ljubezniva sta bila moj dotore in Katarina. Kar tekmovala sta, da bi mi vse napravila domače in udobno. Morda sta zapazila v duši rahlo razpoko, ki sem jo zgoraj omenila.

V hiši živita star služabnik in služabnica, mož in žena, Battista in Chiara. Zdi se, da sta bistvena sestavina hiše, kako dolgo že, ne vem povedati. Vsekakor pa sta popolna člana družine, ki svojega gospodarja, zlasti pa mlado gospodinjo nosita na rokah. Tudi meni sta zelo naklonjena. »La signorina tedesca« mi pravita, to je namesto mojega krstnega imena.

Ali veste, kdaj to pismo pišem? Ob petih zjutraj. Ko sem se prebudila, sem v svoji postelji-sobi ležala iz kota v kot; moram se pač vsega šele naučiti. Mislila sem si: »Spravi se iz postelje in piši domov; kdo ve, boš li pozneje utegnila! Tvoj čas namreč zdaj plačujejo. Ni več tvoj, ampak last drugih. Torej z njim varčuj!« Je prav tako, mamica?

Napisala sem torej pismo, pa je še vedno bilo časa, da sem vse svoje stvari lepo uredila, ker sem jih snoči samo izložila. Mamin očitajoč pogled mi ni dal miru. Zdaj bi se pa še ona razveselila vsakega predala in Mara ima čisto vest. Res, koliko se dá v jutranjih urah napraviti!

Nad Kanalom počiva zlato sonce. Prav nam nasproti stoji krasna, razkošno ozaljšana palača, najbrž iz istih časov, kakor »naš« palazzo.

Pa se v njej še nič ne zgane. Sta morda tudi moj krušni gospodar in njegova hčerkica zaspanca?

Od daleč slišim glasove, najbrž sta zakonca Battista in Chiara. Stanujeta v pritličju, ob vodi. Zdi se, da je tam prostor za posle in gospodinjstvo. Gosposko marmornato stopnišče pelje v nadstropje in se zgoraj razširi v široko vežo.

V čistem jutranjem svitu je še bolj jasno opaziti tisto, kar sem imenovala »počasno razpadanje«. Freske na mojih stenah pripovedujejo zgodbo

svete Barbare, tako mi je snoči pojasnila Katarina. Barve so tako zelo obledele, da komaj še moreš kaj razločiti. Naslikal pa jih je baje nekoč slovit mojster. Kje je danes roka, ki je držala čopič? Kje so vsi tisti, ki so naročili kraljevsko okrasiti stene?

Nekje v hiši je hrušč, da kar odmeva. Morda je to znamenje za zajtrk? Prisluhnila bom.

Da, vrata se že odpirajo in razločno slišim Katarinin smeh. Tako prisrčen je, da ga moraš biti vesel. Hiteti moram, da me ne bodo imeli za zaspanko.

Pozdravljeni, najljubši v domovini! Pozdravite Lenko — če hočete, še doktorja! Škoda, da je njegov prijatelj odpotoval, kakor mi je pisala mama; rada bi se mu zahvalila, da mi je pomagal priti v to deveto deželo. Tako srečna sem!

Na tujem in doma vaša Mara.

* * *

Hišni gospodar in njegova hčerka sta že sedela pri zajtrku v veliki obednici. V zlato lijoči jutranji luči je bila kar vabljava in domača. Balkonska vrata proti Kanalu so bila na stežaj odprta, skoznja pa je prihajal osvežujoč jutranji zrak.

»Pisala sem in pospravljala; že ob petih sem vstala,« je rekla Mara, ne da bi voščila dobro jutro, tako zelo se je bala, da je ne bi drugi imeli za zaspanko. »Mati mnogo da na zgodnje vstajanje.«

»In ima prav! Dobro jutro, gospodična Faller! Kako ste prespali prvo noč v Palazzo Morotti?«

»Dobro jutro, gospodična Faller!« Tisoč razposajenih škratov je ždelo Katarini v očeh.

Mara je zardela kot kuhan rak. Da je mogla biti tako neolikana!

»Dobro jutro, gospod doktor! Dobro jutro, gospodična Katarina! Oprostita mi, prosim! Dobro sem spala, samo postelje nisem mogla zadosti počastiti, ker bi to zahtevalo vse drugačnih telesnih mer.«

»Da, naši predniki so imeli drugačne kosti ali pa drugačne pojme,« se zasmije Katarina. »Tudi v moji postelji so še pokrajine, ki so mi povsem neznane. Toda kaj bomo pa danes počeli?« Izzivalno je pogledala očeta.

»Delali, dete, delali! Kar žeja me po delu.«

»Pa ta?« Pomignila je Mari.

»Isto, na uslugo!« Mara je kar zažarela.

»Hu, kako krepostno! A jaz?« Njen glas je izražal brezmejno očitiranje.

»Isto, na uslugo,« jo je podražil oče.

Katarina je privihnila nos in stvar pograbila od drugega konca. »Pomisli, očka, prvi dan!« Polna sočutja se je ozrla na Maro.

In res je oče postal negotov. Okrenil se je k Mari.

»Gospodična Faller, ne vem — Katarina...«

Hčerka se je smejala v drobno pest in Mari pomenljivo pomežiknila.

Mara pa se je uprla. »Prišla sem delat; in komaj že čakam, da začnem.«

»Bravo! — No, kaj takega!« sta oče in hči hkrati vzkliknila.

Katarina je stopila Mari za hrbet in jo potegnila za ušesno mečico.

»Nikar vendar ne bodite tako grozljivo vdani v usodo in mi očeta ne razvajajte tako grdo! Ne ravnate modro, da veste!«

»Kako vam je vseh tale vzgoja, gospodična Faller? Prav za prav bi se moral hčerke sramovati. Prav pa le ima; vašega prvega dne vam res ne smem docela zaseči. Popoldne vam pokaževa košček našega mesta.«

IZ NAŠIH VRST

Srednja stolna kongregacija v Ljubljani. V naši kongregaciji nas je okrog 80. Zbiramo se vsak teden v kongregacijski dvoranci, ki nam služi obenem za kapelo in se nahaja v škofijskem dvorcu. Razdeljene smo v dve skupini: prva ima svoje shode in sestanke zjutraj, druga pa popoldne. Na shodih skrbimo zlasti za duhovno obnovo in nam na njih govori

Tudi skupno sv. obhajilo darujemo skoraj vsak mesec za misijone.

Dramatski odsek nastopi večkrat z majhno prireditvijo. Zadnja prireditev je bila na praznik sv. Treh kraljev in v nedeljo 8. t. m. Spored je bil skrbno sestavljen in je posebno igrice lepo izpadla. Tudi žive božične slike so ugajale. Poleg nekaterih gg. profesorjev sta nas poča-

g. voditelj. Sestanki so največkrat posvečeni našim trem odsekom: eharističnemu, misijonskemu in dramatskemu. Na sestankih predavamo večinoma same.

Eharistični odsek je najbolj živahen. Skoraj vse kongregantkinje sodelujemo pri njem.

Zelo delaven je tudi misijonski odsek. Misijone podpiramo največ z molitvijo, včasih pa tudi s skromnimi prispevki.

Celje. Tiha in prijazna je naša sobica tam v Domu. Ko stopiš vanjo, opaziš v kotu veliko omaro s knjigami, ki jih kongregantinja tako rada prebira. Poleg te stoji harmonij, ki nam pomaga ubirati glasove. Ob steni na drugi strani pa je dolga miza in ob njej stoli. Nad mizo visi slika Srca Jezusovega, ki vabi k Sebi vse dobre. Vse to: ta lepa knjižnica, harmonij, ta tiha, prijazna sobica in Marija, ki čuva nad nami, kličejo, vabijo. In ta klic ni zadel v prazno; zadel je na dobra srca, ki so vsa željna lepega življenja, željna prave sreče; in privabil je ta klic dekleta k sestanku v to tiho, a sonca in veselja polno sobico.

Ej, prijetno je na naših sestankih. Gospod voditelj ima najprej kratek nagovor o kongregaciji, njenem razvoju ali kaj sličnega. Ko se zahvalimo za nagovor,

stila s svojim obiskom tudi Prevzvišeni in ga. banova. — Prilagamo sliko članic, ki so sodelovale pri prireditvi.

Ta in prihodnji mesec bomo porabile za pripravo na sprejem, ki se bo vršil 25. marca na naš največji kongregacijski praznik.

Nikoli ne držimo rok križem in stalna zaposlenost nam vzbuja vedno večje veselje do kongregacije. I. G., prefekta.

utihne vse, zakaj zdaj pričakujemo nastopa kakšne naše sestre v deklamaciji. Pozorno ji sledimo, jo nato ocenimo in nagradimo tudi s ploskanjem; nato sledi še predavanje kakšne druge kongregantkinje. Tako sodelujemo pri sestanku vse! Zelo smo vesele, kadar imamo predavanje s skioptičnimi slikami. Vodstvo nam je namreč preskrbelo aparat, pri katerem je mogoče za skioptične slike uporabljati vse fotografije. Tako smo imeli lansko leto prekrasno predavanje. Videle smo v slikah vso Gorenjsko, naše planine, narodne noše; tudi s slovenskimi velikimi možmi smo se tu seznanile. Seznanjamo se tu torej tudi z lepotami naše zemlje in drugimi vrednotami. Naše sestanke pa končujemo zdaj z veselo, zdaj z otožno narodno, zdaj zopet z Marijino pesmijo. Ko je sestanek končan, se često vprašamo

»Ali je že konec?« Zdi se, kot da je minilo v nekaj minutah, saj je bilo tako lepo, da smo na vse drugo pozabile. — Kdor pride na ta sestanek enkrat, se gotovo vrne še drugič, saj nam včasih skoraj zmanjka prostora v sobi, dasi imamo sestanke ločene na štiri skupine.

Vsako drugo nedeljo v mesecu pa imamo skupno sv. mašo in sv. obhajilo, ter nato cerkveni sestanek pri šolskih sestrah.

Gotovo se Marija veseli svojih varovank. Saj je na sestankih, kot da bi pošiljala ona sama sončne žarke v naša srca, da se zjasne tudi v temnih in mračnih dnevih, da se naseli vsaj tedaj mir v srca, srca, ki jih vodi Marija, naša Mati!

Na Poljanah, ogromni gimnaziji v Ljubljani, kjer valovi vsak dan 1200 dijakinj, že več let skromno in tiho raste Apologetični krožek, v katerem je vpisanih nad 150 članic. Tu smo dekleta v resnici doma, ker imamo v tej organizaciji vse, kar je potrebno versko dejavni in narodno zavedni mladenki. Poleg rednih tedenskih sestankov prihajamo v za-

NASVETOV BI RADE

Z. Š., Ljubljana. — Potožila bom odkritosrčno: Zakaj smo dijakinje vedno zapostavljene? Imam brata, ki je dve leti mlajši od mene. V peto šolo hodi. Vedno ga obiskujejo razni odlični gospodje: vabijo ga k sestankom, izposojajo mu knjige, skoraj sleherni dan ga kličejo k raznim konferencam, za počitnice ga vzamejo s seboj na letovanje. Presneti poba — si mislim. — ves ljubljanski kulturni svet se suče okrog njega! Nisem mu nevoščljiva, toda za malo se mi zdi ta neprestana briga, dočim se za nas dekleta merodajni katoliški krogi prav malo zmenijo. Ne rečem: za procesije, pridige in tridnevnice že pridemo v poštev, drugače smo pa kot nekako potrebno zlo. Osmo leto že drsam po gimnaziji, pa še nisem dočakala, da bi se kdo izven šolskih krogov resno zanimal za naš deklinški pokret. Da me razumete: za deklinški pokret, ne pa za nekaj deklet, ki se štejejo k »eliti«. Če bi odgovorni krogi toliko časa žrtvovali dijakinjam, kot ga velikodušno in potratno darujejo dijakom, bi ne bilo toliko pritožb čez »zmaterializirano žensko mladino«. —

Močno udarjate in v marsičem zadenevate v živo. Res je, da so naši deklinški

četku vsakega meseca k adoraciji. Ne morem na kratko opisati podrobnega dela za verski in kulturni napredek, ki se pozna že tudi na zavodu.

Samo kratko poročilo o letošnjih božičnih počitnicah naj vam podam. Na Silvestrovo popoldne smo priredile v Marijanišču kolednico. Pet dni smo se pripravljale na nastop. Malo, kaj ne? Toda energično: od jutra do večera z majhnim opoldanskim presledkom. To vam je bilo razgibanosti in radosti, kajpada tudi sitnosti in nervoze! Spored je obsegal poleg klavirskih točk še dve originalni predstavi: Sirote, svetonočno prigodbo v enem dejanju, in Jagnje iz Nazareta, dramo v treh dejanjih s petjem, godbo in samospeli. Odlični udeleženci so prireditev zelo pohvalili. Po Novem letu pa smo za en dan oddrsele s smučkami na Dobeno. V jasnem soncu in bleščečem snegu smo se razgibale in nasmejale, da smo zvečer ob veselem petju vse zadovoljne prišle domov. Po počitnicah smo se pa spet zarile v lepo našo sobo, kjer smo začele z vztrajnim, poglobitvenim delom.

srednješolski zavodi pravcate pastorke v katoliškem pokretu. Vendar mi boste dovolili, da ob kratkem dodam k vaši obtožbi tudi objektivno poročilo. Kot kongreganistka boste gotovo priznali, da se precej odgovornih činiteljev zelo zanima tudi za vaš deklinški pokret. Tudi v tem se boste najbrže strinjali, da ni umestno, če dijakinja sodeluje pri vseh mogočih organizacijah, za one pa, ki so ji najbližje, nima časa. Princip je tale: Drži se predvsem svoje dijaške organizacije, sodeluj pri njej aktivno, točno in z apostolsko vnemo — pa boš dekleta na svojem mestu! Non multa, sed multum! Prilike za sodelovanje je na pretek. Če bi, recimo, že samo urednikov predal »Naše zvezde« za dijakinje imel toliko dopisov in člankov, kot jih ima »Naša zvezda« za dijake, pa bi bil urednik zadovoljen. Tako je pa njegov predal stalen — prazen. Hic Rhodus, hic salta!

Urednikov predal.

Urednikov predal je prazen. Kaj vam je res zmrznilo črnilo? Kongregacije so imele ponekod svoje božičnice, pa ni niti glasu o teh prireditvah. Zganite se in pišite!

Uprava.

Za svečnico smo izdali dvojno številko. Prihodnja izide v februarju.

»Naša Zvezda«, list za dijakinje. Izdaja jo škofijsko vodstvo DMK v Ljubljani (predstavniki in odgovorni urednik dr. T. Klinar). Izhaja dvakrat na mesec in stane za skupna naročila letno 7 din, za ločene naslove 8 din. Uprava je v Strelški ulici 12/II (Ljudski dom). Prispevki naj se pošiljajo na uredništvo (Poljanski nasip 52). Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Čeč).